

LEADER térségek intézményesülése Európában és Magyarországon

Patkós Csaba – Kovács Enikő
Eszterházy Károly Főiskola

A vidékfejlesztés, amellyel, hogy az Európai Unió egyik fontos szakpolitikája, igazi tudományos jelentőségű téma is egyben. Az európai és hazai vidékfejlesztés egyik fontos eleme az alulról jövő kezdeményezések felkarolása, ami leggyakrabban a LEADER program keretein belül valósul meg. A program napjainkban Európában már a negyedik generációját éli, de a kísérleti programmal együtt hazánkban is már három ciklus óta működik.

A LEADER program alapját a helyben kialakuló, önmagukért és közösségükért felelősséget vállalni tudó és akaró emberek és szervezetek partnerségére épülő ún. helyi akciócsoportok (HACS) jelentik. A HACS-ok szervezésében fontos a területi elv, azaz egy adott földrajzi térségből kell hogy kikerüljenek a különböző szereplők (önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások stb.). A program folyamán a megalakuló csoportok integrált helyi vidékfejlesztési programot dolgoznak ki, amit állami és európai uniós társfinanszírozással működtetett helyi pályázati rendszeren keresztül maguk osztanak szét. Mindeközben a HACS ideális esetben egyre mélyebben szervesül a térségi társadalomba, más szóval intézményesül.

AnssiPaasi, finn geográfus elméletét a régiók intézményesüléséről alkotta meg mintegy két évtizede. A teória ez elméleti keretet jelent, melynek megfelelően vizsgálható a különböző méretű területi egységek genezise. A területi egység „élete” addig tart, amíg az őt életre hívó és életben tartó erők működnek. A kutatás fő célja, hogy megvizsgáljuk a LEADER program eddigi története (1991-2013) során Európában eddig létrehozott HACS-ok intézményesülését.

- A területi kiformalódás vizsgálatának rész céljai: az akciócsoportok méretének összehasonlítása, meglévő közigazgatási egységekhez való viszonyuk (igazodás a határokhöz)
- A szimbolikus forma vizsgálatának rész céljai: a HACS-ok nevének, illetve egyéb szimbólumainak vizsgálata, típusalkotás
- Az intézményi alak vizsgálatának rész céljai: az akciócsoportot alkotó szervezetek típusai, a HACS irányító és gesztor szervezeteinek jellemzői, a korábbi ciklusokban létezett LEADER szerveződésekkel mutatott kontinuitás
- A kialakult szerepkör vizsgálatának rész céljai: az integrált vidékfejlesztési stratégiák célrendszerének vizsgálata, tipizálás, illetve a továbbpályázott támogatások összetétele a stratégiai prioritások szerint

Kutatási előfeltevésünk szerint az EU különböző tagországaiban létezett vagy létező LEADER HACS-ok intézményesülésének sajátosságai jelentősen függenek a sajátos tagállami környezettől, de – különösen a több cikluson keresztül működő akciócsoportoknál megfigyelhetők, az adott ország sajátosságaitól független közös tulajdonságok is. A működésükben kontinuitást mutató akciócsoportok esetében – hipotézisünk szerint – a LEADER alapelvek érvényesülése markánsabban jelentkezik. Vizsgálatunkban külön figyelmet kívánunk fordítani a Magyarországon létrejött akciócsoportok (beleértve a 2005-ös kísérleti programot is) sajátosságainak az európai trendek függvényében.